Federaal Migratiecentrum

NOTA

Politie en transitmigranten

Waardigheid respecteren en ernstig onderzoek voeren naar geweldplegingen

September 2019

In deze nota komt Myria terug op de rapportage over politiegeweld tegen transitmigranten die is opgesteld door de ngo's Dokters van de Wereld en vzw Humain. Myria koppelt die aan de vaststellingen van het Comité P en wijst de overheden op hun plicht om voor elke verdedigbare aantijging van geweld een effectief onderzoek in te stellen, ook al is er geen klacht ingediend. Het formuleert daarom een aantal aanbevelingen en denkpistes om de grondrechten van deze bijzonder kwetsbare groep vreemdelingen te verbeteren.

Myria als facilitator tussen de ngo's en het Comité P

In februari 2018 heeft het Comité P beroep gedaan op Myria naar aanleiding van de voorstelling van de Myriadoc #5 over terugkeer, detentie en verwijderging van vreemdelingen.[1] In het kader van zijn toezichtonderzoek over de controle en opsluiting van transitmigranten door de politie naar aanleiding van grootschalige bestuurlijke aanhoudingen wenste het Comité P concrete informatie te krijgen over de geuite kritieken op de manier waarop de politie migranten behandelt, in het bijzonder de aantijgingen van politiegeweld[2]. Myria heeft onder meer als opdracht te waken over het respect van de grondrechten van de vreemdelingen. Myria is volkomen onafhankelijk en voert deze opdracht uit in een geest van dialoog en overleg met de overheidsactoren en private actoren die erbij betrokken zijn[3]. In dat kader, achtte Myria het relevant om het Comité P in contact te brengen met twee ngo's die zeer actief zijn op het terrein: Dokters van de Wereld (DvdW) en vzw Humain. Myria heeft zijn eigen bevindingen en aanbevelingen overgemaakt aan het Comité P (zowel op het gebied van de grondrechten als op het gebied van de bestrijding van mensensmokkel) maar heeft ook contacten gefaciliteerd. Zo konden beide organisaties tijdens twee bijeenkomsten (20 maart en 13 juni 2018) hun expertise en de resultaten van hun observaties delen met de onderzoekers van het Comité P. Dokters van de Wereld heeft de resultaten van haar onderzoek in oktober 2018[4] bekendgemaakt en het Comité P heeft zijn verslag in februari 2019 gepubliceerd.[5]

---

[1] Myriadoc#5, Terugkeer, detentie en verwijderging van vreemdelingen in België (2017). Terugkeer, tegen welke prijs?, november 2017, p. 86.

[2] Myria wordt af en toe gecontacteerd door personen die verklaren dat ze het slachtoffer zijn geweest van politiegeweld bij pogingen tot uitzetting (Myriadoc n° 5, op. cit., p. 81).

[3] Art. 2 van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een federaal Centrum voor de analyse van de migratiestromen, de bescherming van de grondrechten van de vreemdelingen en de strijd tegen de mensenhandel.

[4] Dokters van de Wereld, *Politiegeweld tegen vluchtelingen en migranten onderweg in België. Een kwantitatief en kwalitatief onderzoek*, oktober 2018, https://doktersvandewereld.be/system/files/publications/downloads/MdM%20rapport%20Geweldmigratie%20NL%20HDfinal.pdf

[5] Comité P, *De controle en opsluiting van transmigranten door de politie naar aanleiding van grootschalige bestuurlijke aanhoudingen,* februari 2019, hierna "Rapport van het Comité P", https://comitep.be/document/onderzoeksrapporten/2019-02-06%20transmigranten.pdf.

Koningstraat 138 - 1000 Brussel - Tel. +32 (0)2/212.30.00 - Fax. +32 (0)2/212.30.30
myria@myria.be - www.myria.be

Geweldplegingen die gekwalificeerd kunnen worden als onmenselijke of vernederende behandelingen en andere schendingen van de grondrechten

Tussen mei en juli 2018 heeft DvdW 440 migranten die op consultatie kwamen in de humanitaire hub in het Noordstation, bevraagd over hun ervaringen met de politie. Van die 440 personen verklaarde één migrant op vier (25%) slachtoffer te zijn geweest van politiegeweld in België. Zoals DvdW er in zijn rapport op wees, is die steekproef niet representatief voor de volledige populatie van transitmigranten (zo kon geen enkele vrouw worden bevraagd), waardoor de resultaten niet geëxtrapoleerd kunnen worden naar de volledige migrantenpopulatie in België.[6] Het is dus fout om, zoals sommige media deden, daaruit af te leiden dat één migrant op vier in België slachtoffer zou zijn van politiegeweld. Van die gerapporteerde slachtoffers heeft slechts de helft (59 personen, of 53 %) ingestemd met een diepgaander interview rond dit thema, onder omstandigheden die de vertrouwelijkheid en anonimiteit garandeerden en in aanwezigheid van een tolk. Van die 59 meer gedetailleerde getuigenissen heeft DvdW er 51 weerhouden en 8 geweerd die onbetrouwbaar werden geacht.[7]

In die 51 getuigenissen is sprake van 101 daden van fysiek of psychologisch geweld: schoppen, vuist- of wapenstokslagen op personen die al geïmmobiliseerd waren[8], naaktfouilleringen zonder begrijpelijke uitleg, personen die zich onder dwang volledig moesten uitkleden in aanwezigheid van andere gedetineerden of politieagenten van het andere geslacht[9], het ontzeggen van voedsel of toegang tot degelijke sanitaire voorzieningen en slaapdeprivatie, intimidatie, met name om de vingerafdrukken van de migranten te kunnen nemen.[10] Opvallend was ook de jonge leeftijd van de jongeren die vonden dat ze door de politie slecht waren behandeld: 71% van hen was jonger dan 25 jaar en meer dan een kwart (27,5% of 14 personen op de 51) was minderjarig.[11] Volgens DvdW kregen de minderjarigen geen bijzondere politiebescherming: enkelen klaagden over ernstig fysiek geweld (gebruik van wapenstokken en hondenbeten) en artsen van DvdW konden letsels bij hen vaststellen.[12]

Vzw Humain zet regelmatig humanitaire hulpoperaties op touw voor de transitmigranten in België en Noord-Frankrijk en ook zij heeft bij die acties tientallen getuigenissen verzameld van migranten die het slachtoffer waren van gelijkaardige daden, zoals geweldplegingen, ontberingen en vernederingen, o.a. ook om vingerafdrukken te kunnen nemen.[13] Een aantal getuigenissen hadden betrekking tot de Franse politie.

In zijn in februari 2019 gepubliceerde rapport besluit het Comité P dat de politie de transitmigranten doorgaans correct en menselijk behandelt.[14] Een aantal vaststellingen van het Comité P roept echter ernstige vragen op bij de grondrechten van migranten, die tijdens grootschalige politieoperaties worden opgepakt. Zo heeft het Comité P, op basis van een 15-tal al dan niet aangekondigde observaties, o.a. het volgende vastgesteld:

- Sommige niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NMBV) werden gemiddeld 20 uur in het politiebureau opgesloten en soms langer dan de maximale wettelijke termijn van 24 uur (soms tot 35 uur)[15];

[6] DvdW, op. cit., p. 11.
[7] DvdW, op. cit.,p. 4.
[8] DvdW, op. cit., pp. 13-14.
[9] DvdW, op. cit., p. 17.
[10] DvdW, op. cit., pp. 18-20.
[11] DvdW, op. cit., p. 23.
[12] DvdW, op. cit., p. 25.
[13] Rapport van het Comité P, § 52.
[14] Rapport van het Comité P, §154 en samenvatting p. ii.
[15] Rapport van het Comité P, § 97-98, 150.

- De politie geeft de aangehouden migranten (haast) geen informatie over hun grondrechten en gebruikt of deelt de infobrochures die in bijna 40 talen beschikbaar zijn op het intranet van de politie(bijna) nooit uit;[16]
- De politie informeert de migranten niet altijd uitdrukkelijk over hun recht op medische bijstand[17];
- De migranten worden zelden geïnformeerd over hun recht om een vertrouwenspersoon te verwittigen over hun aanhouding[18];
- Tijdens haar briefings houdt de politie weinig of geen rekening met de praktische richtlijnen inzake mensenhandel, mensensmokkel en de beschermingsstatus van slachtoffers van mensenhandel of zwaardere vormen van smokkel[19];
- De in beslag genomen goederen van de migranten worden vaak niet correct geïnventariseerd[20];
- De politie vraagt de migranten soms om hun toestemming om hun telefoon in beslag te nemen of die uit te lezen, waarbij ze hen vragen een in het Nederlands of Engels opgesteld formulier te ondertekenen[21], zonder verdere mondelinge uitleg;
- In sommige detentiecentra van de politie zijn er niet voldoende matrassen voor alle migranten, zodat niet alle aangehouden migranten kunnen rusten[22];
- De douches in de detentieplaatsen worden bijna nooit gebruikt[23];
- Volgens de Dienst Voogdij van de FOD Justitie worden niet-begeleide minderjarigen vaak zonder geldige reden geboeid.[24]

Ook al wijzen de vaststellingen niet noodzakelijk op een bewuste intentie om de rechten van migranten te schenden (sommige zijn te wijten aan communicatieproblemen of praktische moeilijkheden), toch blijft het resultaat hetzelfde: de betrokken personen wordt de toegang tot bepaalde grondrechten ontzegd.

De vaststellingen van de ngo's en van het Comité P spreken elkaar niet tegen

De getuigenissen die DvdW en vzw Humain hebben verzameld beschrijven feiten die duidelijk neerkomen op onmenselijke en vernederende behandeling of zelfs foltering. Myria wijst erop dat "wanneer een persoon van zijn vrijheid wordt beroofd of, meer in het algemeen, wordt geconfronteerd met politieagenten, het gebruik van fysiek geweld tegen hem, wanneer dit niet strikt noodzakelijk is als gevolg van zijn gedrag, de menselijke waardigheid schendt en in beginsel een schending vormt van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens”[25] (dat foltering en onmenselijke en vernederende behandeling op absolute wijze verbiedt).

[16] Rapport van het Comité P, § 78.
[17] Rapport van het Comité P, § 92.
[18] Rapport van het Comité P, § 83. Het Comité P stipt aan dat deze kwestie noch in de operatieorders noch tijdens de briefings aan bod komt, en ook niet tijdens het aanhoudingsproces.
[19] Rapport van het Comité P, § 58.
[20] Rapport van het Comité P, § 77.
[21] Rapport van het Comité P, § 77.
[22] Rapport van het Comité P, p. 29, § 94.
[23] Rapport van het Comité P, § 94.
[24] Rapport van het Comité P, § 118, §163; het VN-agentschap voor de vluchtelingen stelt in haar rapport hetzelfde vast (HCR, *Naar een verbeterde bescherming van niet-begeleide en gescheiden kinderen in België*, april 2019, p. 23).
[25] EHRM (GK), Bouyid t. België, 28 september 2015, §88. Myria wijst erop dat handelingen zoals het aanbrengen van handboeien of te strak aangespannen plastic strips, voorwerp van een klacht dat het Comité P (rapport, § 47) heeft ontvangen, of handboeien die te lang om blijven, mogelijk aan deze definitie beantwoorden. Deze praktijk kan tot ernstige, en soms onomkeerbare schade leiden, waarbij DvdW melding maakt van een verlies van gevoeligheid bij een patiënt (DvdW, op. cit., p. 14) (Patrick CHARIOT, *En garde à vue. Médecin dans les locaux de police*, Paris, La Fabrique, 2005, p. 105, citant

Het Comité P laat weten dat de resultaten van het onderzoek van DvdW en de getuigenissen van de vzw Humain onmogelijk nagetrokken kunnen worden, omdat ze niet kunnen worden gelinkt aan een concrete klacht of aangifte.[26] Het Comité P vat in zijn verslag echter wel getrouw de vaststellingen samen die deze ngo's, na bemiddeling door Myria, hebben gedaan.[27] Op de getuigenis over een politieactie in het Brusselse Noordstation na[28], trekt het Comité P de getuigenissen en de door de ngo's gedane vaststellingen, in het algemeen niet fundamenteel in twijfel, in tegenstelling tot wat sommige media beweerd hebben. Het Comité gaat er daarentegen vanuit dat die kennis verrijkend is voor de politiediensten[29] en dat een nauwere samenwerking met de ngo's een opportuniteit is voor de politie.[30] Myria is blij dat het een dialoog op gang heeft gebracht tussen twee werelden die weinig van elkaar afweten en amper contacten onderhouden: ngo's en verdedigers van migrantenrechten enerzijds, de politie en hun toezichthoudende instanties zoals het Comité P anderzijds. Volgens Myria spreken de vaststellingen van de ngo's en van het Comité P elkaar niet tegen: ze zijn complementair.

Het Comité P wijst er wel op dat het zelf "niet over elementen beschikt" op basis waarvan het kon vaststellen dat de politie geweld zou hebben gebruikt, of mensen zou hebben vernederd of mishandeld.[31] Volgens Myria zijn daar minstens twee redenen voor: enerzijds het beperkte doel van het onderzoek en anderzijds de gebruikte methode. Wat het beperkte doel betreft, is het zo dat het onderzoek van het Comité P zich enkel richt op ‘grootschalige bestuurlijke aanhoudingen’ van transitmigranten. Het gaat daarbij om grootschalige, geplande en omkaderde operaties die per definitie minder problemen opleveren dan ongeplande politie-interventies, zoals de commissaris-generaal van de Federale Politie in zijn reactie op het verslag van het Comité P terecht opmerkt.[32]

Wat de methode betreft, heeft het Comité P zich gebaseerd op observaties tijdens een vijftiental operaties, de analyse van documenten en klachten die het ontving (vijf klachten, waaronder twee gerechtelijke), raadpleging van bepaalde autoriteiten en een aantal rechtstreekse contacten met opgepakte migranten. Is het niet waarschijnlijk dat de politieagenten zelfs bij onaangekondigde controles bij operaties zich bewust zijn van de aanwezigheid van onderzoekers van het Comité P en dat ze hun gedrag daaraan gaan aanpassen? De omstandigheden waarin de weinige contacten tussen het Comité P en migranten plaatsvonden waren niet bepaald bevorderlijk voor het afleggen van relevante getuigenissen (bezoek aan een cel na een arrestatie, moeilijke communicatie omwille van het taalprobleem, gebrek aan vertrouwen in de onderzoekers, enz.[33]). Dat het Comité P geen gevallen van mishandeling rechtstreeks heeft kunnen vaststellen doet geen afbreuk aan de kwaliteit van het onderzoek, de vaststellingen en de gedane aanbevelingen. Andere onderzoeken van het Comité P hebben aangetoond dat onaanvaardbaar politiegedrag (racisme en vernedering tegenover collega's) aan het licht kon worden gebracht door verhoor van collega's, die in alle vertrouwelijkheid konden spreken en van wie de anonimiteit was gewaarborgd.[34] Volgens Myria moet deze piste, net zoals een aantal andere, verder worden bewandeld.

Chariot P, Ragot F, Authier F-J, Questel F, Diamant-Berger O., “Focal neurological complications of handcuff application”, *J Forensic Sci,* 2001 ; 46(5) :1124-1125).

[26] Rapport van het Comité P, § 51.

[27] Rapport van het Comité P, § 50 tot 55.

[28] De medewerkers van DvdW en de onderzoekers van het Comité P die aanwezig waren, hebben een andere visie op de feiten (Rapport van het Comité P, § 51, noot 41).

[29] Rapport van het Comité P, § 154.

[30] Rapport van het Comité P, §162 en samenvatting p. iii.

[31] Rapport van het Comité P, § 32, 67, 73, 87.

[32] Reactie van commissaris-generaal Marc De Mesmaeker, Rapport van het Comité P, bijlage 3, p. 62, §7.

[33] Het Comité P zegt niet of het tolken heeft ingeschakeld voor het verhoor van de migranten maar heeft het wel over communicatieproblemen (Rapport van het Comité P, § 78, 93).

[34] Zie Comité P, *Toezichtsonderzoek. Antiracisme- en antidiscriminatiebeleid binnen een diversiteitsbeleid. Eerste en tweede luik*, 2017, pp. 6-7 (methodologie) en pp. 29-54 (resultaten interviews).

Weinig klachten staat niet synoniem aan weinig geweld

Myria is ervan overtuigd dat heel wat politieagenten migranten op een correcte en humane manier behandelen, ondanks de toegenomen druk van sommige autoriteiten en de moeilijke werkomstandigheden. Myria is er echter evenzeer van overtuigd dat de vaststellingen van DvdW en van de vzw Humain niet anekdotisch zijn, of louter ingebeeld zijn maar dat ze wel degelijk ernstig moeten worden genomen. Hoewel ze in wezen gebaseerd zijn op getuigenissen - per definitie subjectief - van mensen die zich als slachtoffer van geweld beschouwen, zijn ze onder correcte omstandigheden en volgens een strikte methode verzameld. Bovendien worden een aantal van de verklaringen onderbouwd met medische attesten

Wat Myria vooral opvalt is het hoge percentage transitmigranten dat beweert slachtoffer te zijn van politiegeweld maar weigert te getuigen. Volgens het rapport van DvdW weigert bijna een op de twee migranten (47%) zich aan te melden bij een humanitaire ngo die hen anonimiteit garandeert, onder meer omdat ze andere prioriteiten hebben, het nut er niet van inzien maar ook omdat ze bang zijn voor represailles van de politie.[35] Hoewel het Comité P stelt dat het tussen 2017 en eind 2018 slechts 5 klachten heeft ontvangen, erkent het dat het inleiden van gerechtelijke procedures complex is voor migranten die geen vaste uitvalsbasis hebben in België en dat hun contacten met de politie moeilijk verlopen.[36]

Rekening houdend met die omstandigheden is het beperkte aantal formeel door de autoriteiten geregistreerde klachten volgens Myria vooral te wijten aan de precaire situatie van transitmigranten en aan de praktische obstakels in de klachtprocedure.

Autoriteiten moeten proactief zijn: onderzoek voeren en misbruik bestraffen, ook al is er geen klacht ingediend

Uit de vaststellingen van ofwel de ngo's, ofwel van het Comité P, of van beide, blijkt dat sommige wettelijke bepalingen ter bescherming van individuen en van de grondrechten van de betrokken migranten niet altijd worden gerespecteerd. Het gaat hier immers om:

- het absolute recht niet te worden gefolterd of onmenselijke of vernederende behandelingen te ondergaan[37];
- het recht niet willekeurig te worden gearresteerd en enkel volgens de door de wet bepaalde vormen (en duur)[38];
- het recht om op korte termijn in een begrijpelijke taal te worden geïnformeerd over de reden van de vrijheidsberoving[39];
- het recht om in een begrijpbare taal in kennis te worden gesteld van de rechten van elke aangehouden persoon (een vertrouwenspersoon verwittigen, medische bijstand, mogelijke dwang, maximale aanhoudingsduur …)[40];
- het recht om toegang te krijgen tot sanitaire voorzieningen[41] en niet te worden onderworpen aan detentievoorwaarden in strijd met de menselijke waardigheid[42];

[35] DvdW, op. cit., p. 11.
[36] Rapport van Comité P, p. 11, § 35, p. 25, § 78.
[37] Met name vastgelegd in art. 3 van het EVRM.
[38] Art. 12 van de Grondwet en 5§1 van het EVRM.
[39] Art. 5, §2 van het Verdrag.
[40] Art. 33ter van de wet van 5 augustus 1992 inzake het politieambt (WPA).
[41] Art. 33sexies van de WPA.
[42] Art. 3 van het EVRM.

- het recht om in kennis te worden gesteld van de procedure en van de beschermingsstatus van slachtoffers van mensenhandel of zwaardere vormen van smokkel.[43]

Myria herinnert eraan dat de autoriteiten de plicht hebben om voor elke verdedigbare aantijging van mishandeling of telkens er potentieel dodelijk geweld is gebruikt[44], of een politieoperatie tot een overlijden leidt, een onderzoek te voeren.[45] Myria benadrukt dat die verplichting om een onafhankelijk en doeltreffend gerechtelijk onderzoek in te stellen ook geldt zonder dat er een formele klacht wordt ingediend[46], zodra de autoriteiten op de hoogte worden gesteld van verdedigbare aantijgingen van mishandeling of van een verdacht overlijden. Gezien de precaire situatie van de transitmigranten die het slachtoffer zijn van dergelijke daden en de moeilijkheden die zij ondervinden bij het indienen van een formele klacht, is het van essentieel belang dat de autoriteiten (parket, politiehiërarchie, politiediensten, controleorganen van de politie, toezichthoudende autoriteiten ...) proactief handelen. Bovendien hebben de autoriteiten de plicht om, wanneer er beschuldigingen zijn dat de mishandeling of ontneming van rechten door racistische of discriminerende motieven is ingegeven, te onderzoeken of die gronden al dan niet aanwezig waren.[47] Gezien er in de door de ngo's ingezamelde getuigenissen sprake is van spot, racistische of homofobe beledigingen[48], is het belangrijk dat deze verder onderzocht worden. Volgens Myria mogen de autoriteiten zich niet verschuilen achter het geringe aantal klachten om een onderzoek te weigeren. Dat zou in strijd zijn met het Europees en internationaal recht, of om de relevante aanbevelingen van het Comité P, de ngo's en Myria te negeren.

Tot slot maakt Myria zich vooral zorgen over de situatie van kinderen. Zoals het Europees Hof voor de Rechten van de Mens over de minderjarigen in Calais al stelde, "is inzake opvang van al dan niet begeleide minderjarige vreemdelingen (…) de uiterst kwetsbare situatie van het kind bepalend en primeert die boven de hoedanigheid van vreemdeling zonder wettig verblijf".[49] Volgens het Hof rechtvaardigt de eventuele terughoudendheid van minderjarigen ten aanzien van de hen voorgestelde beschermingsmaatregelen geenszins de besluiteloosheid van de overheid, die de verplichting heeft hen te beschermen en daarbij moet rekening gehouden worden met de specifieke kenmerken van hun situatie.[50] Myria herinnert eraan dat het hogere belang van het kind voorop moet staan en verwijst naar de checklist die het daarover heeft opgesteld om alle actoren, met inbegrip van de autoriteiten, te helpen aan die verplichting te voldoen[51].

---

[43] Art. 61/2 van de wet van 15 december 1980 inzake vreemdelingen.

[44] Om het recht op leven te respecteren is het volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (en artikel 2 van het EVRM) zo dat "het optreden van de politie, niet alleen door de nationale wetgeving moet zijn toegestaan, maar ook voldoende door dit recht moet zijn afgebakend, in het kader van een systeem van adequate en doeltreffende waarborgen tegen willekeur, misbruik van geweld en vermijdbare ongevallen (EVRM, Trevalec t. België, 14 juni 2011, § 73). Deze onderzoeksplicht bestaat dus ook wanneer een persoon tijdens een politieactie verongelukt, zoals in het geval van een 39-jarige Ethiopiër die in januari 2018 op de autosnelweg E 40 is aangereden, toen hij aan een politiecontrole in Jabbeke probeerde te ontsnappen (Hanne Decré, Zico Saerens, "Transmigrant die doodgereden werd langs E40 kwam van Ethiopië", 30 januari 2018, https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2018/01/30/vluchtende-transmigrant-doodgereden-langs-e40-in-jabbeke/

[45] De verplichting een effectief onderzoek in te stellen is met name gebaseerd op het procedurele luik van de artikelen 2 (recht op leven) en 3 (verbod op foltering, onmenselijke en vernederende behandeling) van het EVRM. Zie o.a. EHRM (GK), *Bouyid t. België*, 28 september 2015, §114-123; (GK) *El-Masri t. Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië*, 13 december 2012, § 182-185; EHRM ; *Ghedir en andere t. Frankrijk*, 16 juli 2015, § 129-131; (GK), *Giuliani en Gaggio t. Italië*, 24 maart 2011, § 298-306; (GK), Ramsahai en andere t. Nederland, 10 15 mei 2007, § 321-325, https://hudoc.echr.coe.int

[46] EVRM (GK), *Bouyid t. België*, 28 september 2015, §119; *Giuliani en Gaggio t. Italië*, 24 maart 2011, §§ 298-306.

[47] EVRM, *Turan Cakir t. België*, 10 maart 2009, § 77-82.

[48] DvdW, op. cit., p. 13, 17.

[49] EHRM, *Khan t. Frankrijk*, 28 februari 2019, § 74. Niet officiële vertaling.

[50] EHRM, *Khan t. Frankrijk*, 28 februari 2019, § 90,

[51] "De belangen van het kind: de checklist van Myria", bijlage 3 bij het Verslag *Migratie in cijfers en rechten 2015*, https://www.myria.be/files/Migratie-verslag-2015-checklist.pdf

Aanbevelingen en denkpistes

Myria herinnert aan enkele aanbevelingen uit zijn Myriadoc van december 2017 over de terugkeer, detentie en verwijdering van vreemdelingen.[52]

- Myria beveelt aan dat bijkomende garanties verzekerd worden in het kader van de aanhouding van een vreemdeling in onwettig verblijf, voornamelijk om te waarborgen dat:
    - het recht het recht om gehoord te worden gerespecteerd wordt. Dat kan door te verzekeren dat de politie de persoon zo verhoort dat hij of zij álle elementen kan uiteenzetten met betrekking tot zijn of haar persoonlijke situatie die een impact kunnen hebben op de beslissing door te verzekeren dat de politie de informatie zal doorsturen naar de DVZ vóór het nemen van een beslissing;
    - met kwetsbaarheden rekening wordt gehouden;
    - er een betere eerbiediging is van het recht van de vreemdeling om in een taal die hij begrijpt op de hoogte te worden gebracht van de redenen waarom hij wordt opgesloten, door systematisch een beroep te doen op tolken;
    - het recht op bijstand van een advocaat, door een persoon, tijdens zijn administratieve aanhouding, door de politiediensten gerespecteerd wordt.

- Myria beveelt aan om een informatiebrochure uit te werken over de mogelijkheden om klacht in te dienen, en om die voor elke verwijderingsprocedure wordt uitgedeeld in een taal die de vreemdeling begrijpt.
- Myria beveelt aan om een grotere transparantie te verzekeren over het aantal klachten dat hetzij bij het Comité P, hetzij bij de Algemene Inspectie (AIG) wordt ingediend en over de gevolgen die eraan worden gegeven.

Myria herinnert aan een aanbeveling[53] inzake de strijd tegen mensensmokkel:

- Een humane slachtofferbenadering bij de smokkelintercepties helpt het onderzoek aanzienlijk.

Verdere denkpistes

Op basis van de uitwisselingen met het Comité P en de ngo's Dokters van de wereld en vzw Humain, formuleert Myria de volgende aanvullende denkpistes:

- De focus moet gelegd worden op de strafrechtelijke aanpak van de smokkelaars, niet op een strijd tegen de smokkelslachtoffers. Hiervoor moet voldoende recherchecapaciteit bij de politie beschikbaar zijn;
- Slachtofferverklaringen kunnen een cruciale rol spelen in het onderzoek. Hiervoor moeten wel de noodzakelijke condities gecreëerd worden om het vertrouwen te wekken van de smokkelslachtoffers zodat ze bereid zijn tot samenwerken;
- Het gebruik van professionele tolken door de politie moet worden gesystematiseerd, met name door gebruik te maken van nieuwe technologieën en tolkenplatforms;
- Politieagenten moeten bewust worden gemaakt van hun systematische en onmiddellijke verplichting om niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) te melden bij de Dienst Voogdij van de FOD Justitie, zeker ook wanneer een persoon minderjarig lijkt en zichzelf meerderjarig verklaart[54]; Fundamenteler nog is er hoog nood aan sensibilisering zodat de

[52] Myriadoc n° 5, *Terugkeer, detentie en verwijdering van vreemdelingen in België (2017). Terugkeer, tegen welke prijs?*, december 2017, p. 91-93.
[53] Myria, *Jaarrapport 2016 Mensenhandel en mensensmokkel. Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, p. 193.
[54] Art. 6.§ 1 van de Programmawet (I) (art. 479) van 24 december 2002 - Titel XIII - Hoofdstuk VI : Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen: "**Iedere overheid** die kennis heeft van de aanwezigheid aan de grens of op het

kwetsbaarheid van het kind in de ogen van de politieagenten doorslaggevend is en belangrijker dan de hoedanigheid van vreemdeling in onwettig verblijf[55].

- Politieagenten moeten bewust worden gemaakt van het verbod op elke vorm van geweld die niet noodzakelijk wordt gemaakt door het gedrag van de betrokkene (onnodige naaktfouillering, slagen, in het bijzonder in de zin van het arrest Bouyid van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens[56]);
- Politieagenten moeten[57], door middel van passende opleidingen, bewust worden gemaakt van de migratiecontext, interculturele betrekkingen en de grondrechten van migranten, met name als slachtoffers van misdrijven die van hun rechten moeten kunnen genieten, ongeacht hun verblijfsstatus;
- Politieagenten moeten bewust worden gemaakt van de verplichting om de rechten van alle aangehouden personen te respecteren (een vertrouwenspersoon op de hoogte laten stellen, op de hoogte worden gebracht van de redenen voor de vrijheidsberoving, toegang tot voedsel en water, toegang tot gezondheidsfaciliteiten[58]) die ook van toepassing zijn bij administratieve aanhoudingen van vreemdelingen in irregulier verblijf;
- Aantijgingen over mishandeling van een persoon, inclusief migranten, door de politie moeten onafhankelijk, doeltreffend en snel worden onderzocht. Als de feiten bewezen worden, moet dat resulteren in afschrikkende sancties voor de plegers.[59]

Tot slot merkt Myria op dat het zijn opdrachten uitvoert in een geest van dialoog en overleg met alle actoren die betrokken zijn bij[60] de grondrechten van transitmigranten. Myria heeft de relaties tussen de ngo's en het Comité P kunnen verbeteren en stelt tevreden vast dat er in hun respectieve publicaties over dit gevoelige onderwerp wederzijds begrip bestaat. Als onafhankelijk federaal centrum bevindt Myria zich op het kruispunt van de verschillende actoren: tijdens permanenties krijgt het soms meldingen binnen van dubieuze politiepraktijken en in het kader van de opleidingen voor de politie kon het ook vaststellen welke problemen de politie ondervindt in het kader van de transitmigratie. Myria is dus bijzonder goed geplaatst om verdere dialoog en uitwisseling tussen de autoriteiten en het middenveld aan te moedigen. Zo kan het er met name voor zorgen dat de bevoegde autoriteiten de aanbevelingen toepassen van Myria en de aanbevelingen die DvdW, vzw Humain en het Comité P in hun respectieve verslagen hebben gepubliceerd. Myria wil die opdracht ook in de toekomst voortzetten.

---

grondgebied van een persoon - die **er jonger uitziet** dan 18 jaar of verklaart jonger dan 18 jaar te zijn, en - die **lijkt te voldoen** aan de andere voorwaarden bedoeld in artikel 5 of in artikel 5/1, stelt daarvan **onmiddellijk** de dienst Voogdij in kennis, alsmede de overheden bevoegd voor asiel, toegang tot het grondgebied, verblijf en verwijdering, en deelt hen alle informatie mee die zij over de toestand van betrokkene heeft".

[55] EHRM, *Khan t. Frankrijk*, 28 februari 2019, § 74.

[56] EHRM (GK), Bouyid t. België, 28 september 2015. Krachtens dit arrest vormt een enkele klap van een politieagent aan een oneerbiedige persoon een vernederende behandeling die absoluut verboden is door artikel 3 van het EVRM.

[57] De « slachtofferrichtlijn » bepaalt dat slachtoffers van misdrijven van hun rechten moeten kunnen genieten, zonder discriminatie bijvoorbeeld op basis van hun verblijfsstatus (artikel 1 §1, 2de lid van de richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ van de Raad). Volgens Myria betekent dit dat een slachtoffer zonder verblijfsvergunning van alle rechten van deze richtlijn moet kunnen genieten op dezelfde manier als een nationale onderdaan. (Zie hierover, Myriadoc, *Vreemdeling zijn in België in 2016*, pp. 28-32, www.myria.be/nl/publicaties/myriadocs-2-vreemdeling-zijn-in-belgie-in-2016).

[58] Rechten voorzien met name door art. 33ter tot 33sexies van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt.

[59] De verplichting tot een effectief onderzoek berust met name op het procedurele aspect van de artikelen 2 (recht op leven) en 3 (verbod op foltering, onmenselijke en vernederende behandeling) van het EVRM. Zie met name EHRM (GK), *Bouyid t. België*, 28 september 2015, §114-123; (GK) *El-Masri t. de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië*, 13 december 2012, § 182-185; EHRM; *Ghedir en anderen t. Frankrijk*, 16 juli 2015, § 129-131 ; (GC), *Giuliani en Gaggio t. Italië*, 24 maart 2011, § 298-306; (GK), Ramsahai en anderen t. Nederland, 10 15 mei 2007, § 321-325, https://hudoc.echr.coe.int.

[60] Art. 2 van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een federaal Centrum voor de analyse van de migratiestromen, de bescherming van de grondrechten van de vreemdelingen en de strijd tegen de mensenhandel.